

ALUMINIUMSONGAR

MAMMA OG PAPAN

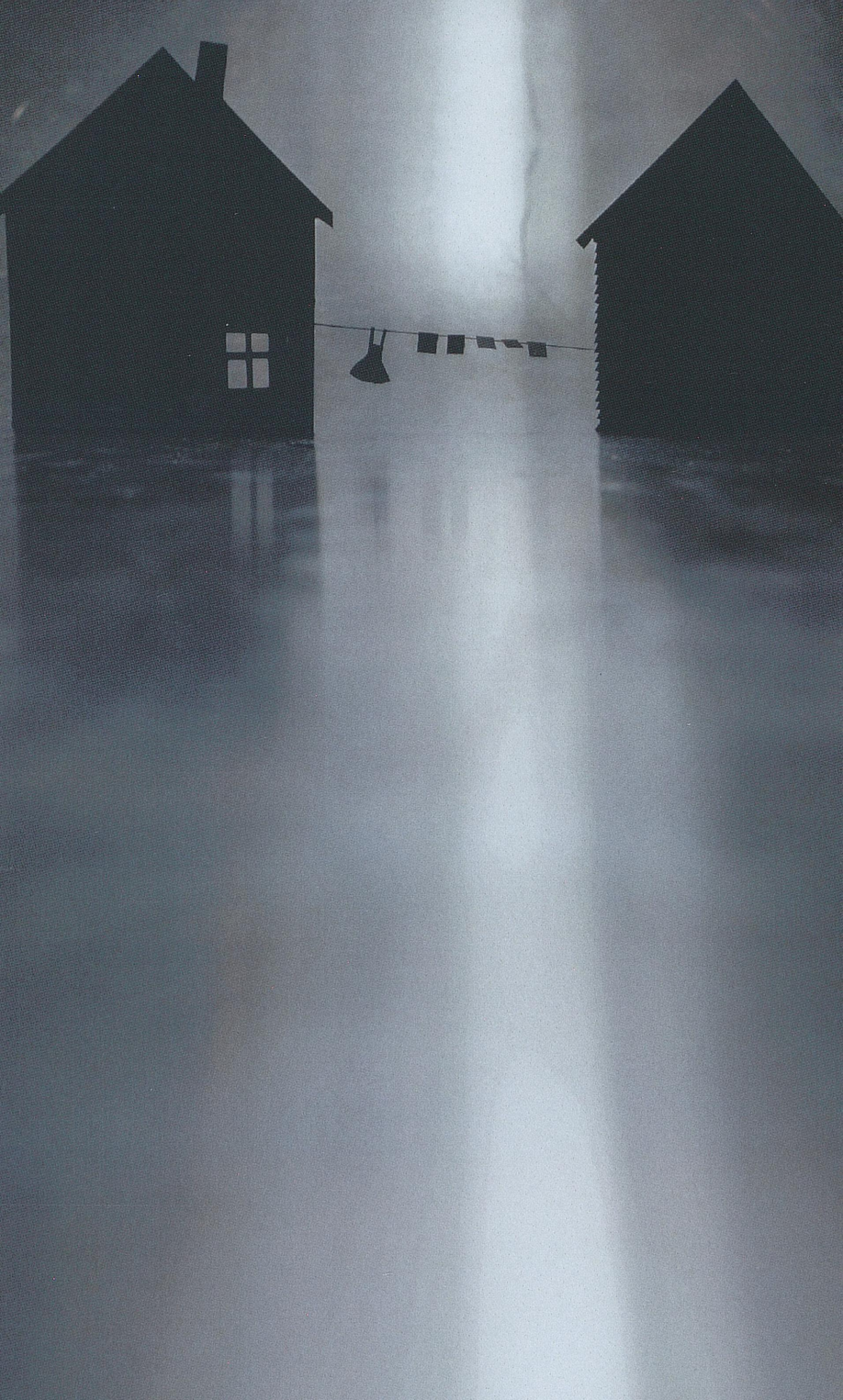
Papan var i aluminiumsland, mamma var i mange år innan-riksminister heima. Om papan løfta femtikilossekkar so løfta ho mamma blyanten. - Skriv du Anna, sa alltid papan om det var noko. Og ho mamma skreiv under, skreiv på, skreiv sangar til mor si, til syskjen, til mannen sin, til oss ungane når me fylde runde år, når me gifta oss, om nokon blei døypt eller konfirmert, til alle gledelege anledningar. I sorgi la ho blyanten vekk.

Det vart mange tekstar det. Nokre finst enno, men dei fleste seglar på verdshavet eller er spreidd for alle vindar. Tekstane var handskrevne, og omattskrevne mange gonger. Mange rettingar. Mange rundar. Dei vert aldri samla i ei bok.

Eg veljer å tru at ho mamma heiar på meg når eg spør om eg kan skriva, få tonsett og so framføra eigne tekstar. - Det kan du vel, seier ho mamma.

Porsgrunn, november 2018
Geddy Aniksdal
ny, falmande popstjerna, 63 år.

ALUMINIUMSUNGAR

Balansera på knusaren si beltereim
Ramla og bita seg i tunga
Spytta blod heile Vassbugen heim
Aluminiumsungar, Aluminiumsungar

Høyr Verket synge: gløym ikkje Tangen
Høyr Verket synge aluminiumsangen

Fyka forbi Anoden so svart
Slagget ligg i digre dungar
Springa på arbeid hardt, so hardt
Aluminiumsungar, aluminiumsungar

Høyr Verket synge: Gløym ikkje Tangen
Høyr Verket synge aluminiumsangen

Kor skal alle me som spring so fort?
Kva skjer når me er ferdigsprunge?
Inn i ei framtid, forbi ein verksport
Aluminiumsunge, aluminiumsunge

Ei går om bord i M/S Gudvangen
Ser vatnet rundt baugen strøyma
Ho reiser vekk frå eit Årdalstangen
Ho aldri kjem til å gløyma

Høyr Verket synge: gløym ikkje Tangen
Høyr Verket synge aluminiumsangen

ALUMINIUMSSONGAR

For å ta i, og løfta og dra, må alle ta samse tak, då trengst det at nokon syng ut. Ein forsongar kan godt leda an, men i song til arbeid er alle med. Å hiv og heiv å ta i nå! Oppsongar, som slike arbeidssongar blir kalla, er dikt for folk som står saman i arbeidslag. Som står skulder ved skulder, ikkje på skuldrene til kvarandre.

Når Geddy Aniksdal tar tonen og ledar an som aluminiumsforsongar, høyrer vi gjenlyd av ankerspill og shanties frå skip som har segla dei sju hav før dei lossar bauxitt på Tangen. I Øvre er aluminiumssongens Royal Albert Hall endelausa omnshallar der spenninga dirrar høgspenning i lufta. Der handlar det om eit arbeidsliv som kunne vera fysisk, tungt, rytmisk og einsformig.

På denne måten blir vi minte om at ikkje berre songen, men diktet og lyrikken har opphav i rytmane frå kroppsarbeidet, frå det fysiske arbeidet som både er off beat og off rhyme. Slik inneheld oppsongane både ein poetikk og ein politikk. Det er songar for blanda kor av kroppar i taktfast rørsle. Der rytmen i arbeidet er lik vers med refreng som vender tilbake med stadig nye krefter.

I eit samfunn der ingen lenger kan smi mens jernet er varmt, men alle skal vera si eiga lykkes smed, blir jernet gjerne kaldt. Då er det viktigare enn nokon gong at oppsongen minner oss om varmen frå arbeidslaget, om den kroppslege forma for samhald i tungarbeidet, som luktar av sveitte og verkar i støle musklar, slik at vi alle kan vera med å synga ut, om rett og gale, med Geddy Aniksdal som forsongar.

Kjartan Fløgstad

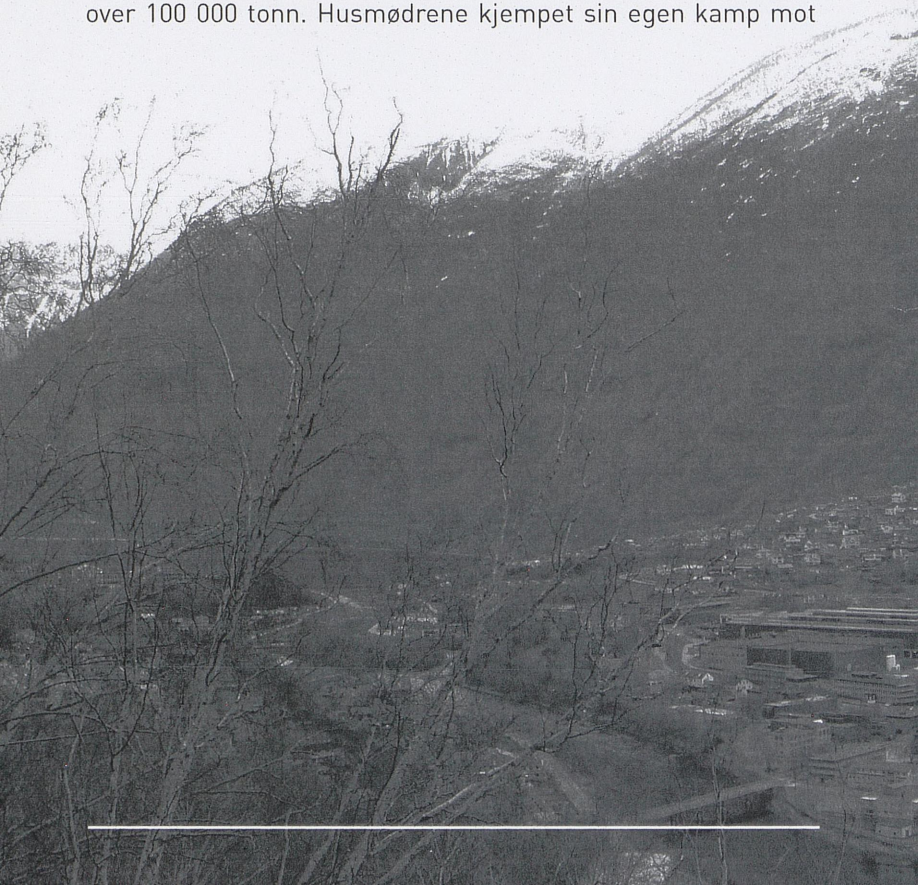

ÅRDAL ER VERKET OG VERKET ER ÅRDAL

Den ligger der Årdalsbygda, innerst i Sognefjorden, bygd på konjunkturer, samhold og dugnad. Vi flytta til bygda i 1961, et drøyt tiår etter at aluminiumseventyret skjøt fart. Fra ei jordbruksbygd endra Årdalssamfunnet seg enormt. På 25 år i tidsrommet 1947 – 1972 vokste industrisamfunnet fram i all sitt velde og ble venstresida i norsk politikk sitt mønsterbruk og samfunn. I 1946 arbeidde 500 ansatte ved Årdal Verk. Fem år senere var arbeidsstokken på 1400 ansatte. Og folketallet i bygda økte samtidig med 72%. Mot slutten av 50-talet kom 9 av 10 arbeidstakere til Årdal Verk utenfra bygda.

Far min jobba på Verket i denne glansperioden, som kjemiingeniør i anodefabrikken. I 1958 ble det produsert 28 000 tonn råaluminium, ti år senere ble produksjonen økt til godt over 100 000 tonn. Husmødrene kjempet sin egen kamp mot

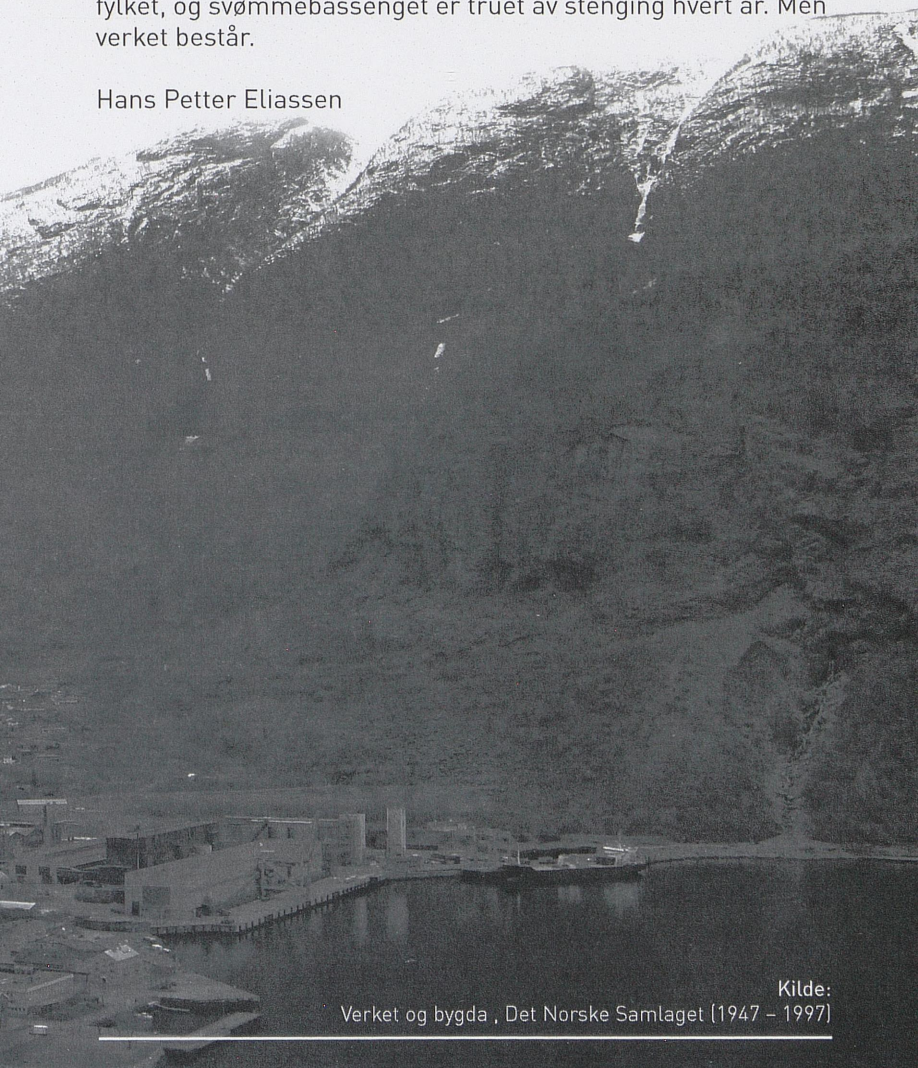

---

forurensinga, med nærmest daglig vindusvask og klesvask som ble hengt ut til tørk og tatt inn igjen til ny vask. Allikevel har mor mi alltid hevda at 50 - 60 tallet var de beste åra.

Jeg reiser fortsatt til Årdal og besøker min gamle mor. Men ettersom åra har gått har bygda endra seg, småbutikkene er borte, kiosken på Tangen - samlingspunktet er revet, ferga kommer ikke lenger, nå kjører bilene i tunneler over hele fylket, og svømmebassenget er truet av stenging hvert år. Men verket består.

Hans Petter Eliassen

ARBEIDAREN I BADET

Ein skiftarbeidar vaskande sin eigen kropp
Under dusjen med vatn som aldri helde opp
Det strøymer, det spyles, det sildrar og renn
Vatn ned i sluket, det gråkvite basseng
Beaten i hendene som gnekar og gnir
Vekk kol og koks og oksyden som svir

Nyvaska, nykamma, litt blaut i luggen
Jaggu fekk dei lossa, fekk tømt den ruggen
Lossedram gjev eit ekstra skubb i gangen
Opp bakkane til Tippen nede ifrå Tangen

Vatn, vatn, so uendeleg mykje av det
Nok til elektrisitet, til arbeidaren i badet
Nok til mange gratis symjebasseng
Nok til ein ekstra farleg løypestreng
Beaten i hendene som gnekar og gnir
Vekk kol og koks og oksyden som svir

Nok til lys som står på heile natti
Nok til sjåførane bak alle store ratti
På tankbilar som kjøyrer opp og ned
I tunellar knapt store nok til det

Lys til grus og gras fotballbaner
Lys på norske dyre straum uvaner
Arbeidaren i badet slek ÅSV vil ha det
Spring skift. Ettermiddag. So overtid

Arbeidaren i badet som gnekar og gnir
Vekk kol og koks og oksyden som svir

Vatnet er der alltid, vatnet renn og renn
Skift og skift, og so nok eit skift igjen
Arbeidaren med sitt kvar dags rituale
Der han vaskar all driten av seg i badet
Beaten i hendene som gnekar og gnir
Vekk kol og koks og oksyden som svir

OM ARBEIDSLIV, SANG OG MUSIKK

Sånger som luktar rök, ånga och damm.

Ljud av tunga maskiner som går och går oupphörligen. Mitt i allt inni det - människorna. De sjunger. De ropar - uppmuntrande! Till varandra, till sig själva. De skrattar, retas kärleksfullt, håller liv i varandra. De viskar, de brölar, desperat. Vill ut, vill upp, stå på toppen av fjället, låta ropen föras ut i världen med vinden! Mödrar som får barnen att falla till ro med vaggande visor. Viskningarna, efter mörkrets inbrott. Hela detta universum, vill vi man ska höra. Skönsången har vi lämnat bakom oss för länge sen! «Sjung fulare, Geddy!» «Inte så vackert nu!» är det jag oftast utbrister, när vi gräver oss djupare in i musiken. I arbetet med att famna texterna i de nytappade sångerna; från badet, verket, 'peisestova', puben...

Anette Røde Hagnell

Hva er det vi tyr til?

Når vi skal hylle en mester? Når vi skal feire stolte øyeblikk og bejuble viktige seire? Når vi sloss for en sak? Eller når vi sørger, over dem som gikk bort, kjæresten som forsvant, drømmen som brast? Hva gjør vi når vi vil bekjenne vår kjærlighet, hedre høyere makter eller takke en gud? Eller når sorgen og fortvilelsen må få utløp? Når gleden og lykkfølelsen bobler, hva er det vi gjør da? Vi synger.

For er det ikke det vi tyr til: rundt leirbålet, ved det festdekte bordet, i arbeidslaget, på tribunen, foran en grav, under et flagg, ved siden av en vugge. Vi nynner og suller, vi vræler, hoijer og stever. Vi growler, jodler og kveder. Traller, belter og joiker, bryter ut i skjønnsang eller i ukontrollerte brøl, holder tonen eller lar være. Med brumlende bass, i falsett, med eller uten overtoner. Men synger gjør vi; inn i en mikrofon, ut i et tomt rom, til et forelsket øre. Sangen stilner aldri.

Lars Vik

Samlebandet

Foto: Hans Petter Eliassen

PÅ OG BAK SCENEN:

Geddy Aniksdal

Falmande ny popstjerne.
Elles: mor, svigermor, bestemor, syster, ven, kjærast m.m.
Arbeid i Grenland Friteater sidan 1981.
Er vorten glad i Porsgrunn.

Anette Röde Hagnell

Klassisk pianist som etter en sen natt i Italia endte i teater-
verdenen. Musisere, komponere, skuespillere, arrangere,
festivalere, fakturere...

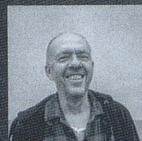
Truls Hannemyr

Vokst opp i Porsgrunn, bor i Oslo. Tilbake i industribyen for å slå
et slag (på trommer) for (eller om) industribygda Årdal.

Tage Læg Reid Olsen

Tage Læg Reid Olsen, 30 år og frilans bassist fra Ås i Akershus.
Første gang på jobb for Grenland Friteater og setter stor pris
på å få kunne bidra med sitt. Har vært i Porsgrunn minst fem
ganger tidligere, liker seg svært godt her.

Lars Vik

f 1958, har aldri bodd noe annet sted enn Porsgrunn. Autodidakt.
Teaterrotte. Svømmer. Mener at pessimisme er latskap.

Guttorm Guttormsen

Musiker og komponist. Jazzmusiker i elitedivisjonen, samt en
av Norges mest brukte teaterkomponister.
Både av Teater Ibsen og Grenland Friteater.

Lars Løberg

En av verdens teknikere. Lar det bli lys og lyd. Har et stort smil,
og et enda større hjerte.

Jarl Einar Ottestad

Maritim elektroniker med en fot i kulturlivet. GFs hoffleverandør
av ytterliggående teknologi. Ville helst spilt gitar i Metallica.

Guro Dale

Utdannet grafisk designer og illustratør, men med et solid avhopp fra reklamebransjen. Har hatt kostymeansvar for en rekke av GFs store oppsetninger. Skrotnisse på sin hals. De siste årene har hun også jobbet som rekvisitør i NRK og blitt bestevenn med Fantorangen.

Anna Aniksdal

Arkitekt og tidvis scenograf oppvokst i Porsgrunn. Gjør stadig gjesteopptredner bak scenen på GF, nå mest i grafisk format.

Hans Petter Eliassen

Teatrets seniorprodusent som utdanna seg i helt feil retning og ble forsikringsmatematiker. Eller omvendt. Fuser også i designverdenen. Tror fortsatt han er betydelig yngre på fotballtreninga.

Samlebandet:

Sang og tekst og sprell: Geddy Aniksdal
Kapellmester og pianist: Anette Röde Hagnell
Perkusjon med meir: Truls Hannemyr
Bass av ymse slag: Tage Læg Reid Olsen
Gjesteblå: Guttorm Guttormsen

Regi og slekt: Lars Vik

Komponist: Guttorm Guttormsen

Musikalsk arrangement: Samlebandet

Tekstkonsulent: Jesper Halle

Teknikk og scenografi: Lars Løberg, Einar Ottestad og ensemblet

Kostyme og rekvisittar: Guro Dale

Programdesign og illustrasjoner: Anna Andrea Vik Aniksdal

Produsent og fotograf: Hans Petter Eliassen

PR og avvikling: Wendy Aasland

PORSGRUNN
KOMMUNE

TELEMARK
fylkeskommune

KULTURDEPARTEMENTET

Det Norske Komponistfond

SpareBank
TELEMARK 1

BRATSBERG
GRUPPEN

GRENLAND
FRITEATER

Huken 3D 3921 Grenland 12 11